

Cercetări arheologice la Șura Mică

I. GLODARIU, TH. NÄGLER, M. RILL, E. IAROSLAVSCHI

În campania de săpături din anul 1980 a continuat cercetarea zonei așezărilor antice dintre piraiele Rișloavelor și la sud-vest de confluența acestora prin cinci secțiuni (XI de 29×2 m, XII de 41×2 m, XIII de 34×2 m, XIV și XV de 40×2 m) și casetele adiacente lor. Se adaugă îndreptarea, pe o lungime de 29 m, a malului nordic al pârului de sud pentru stabilirea stratigrafiei și a intensității locuirii la extremitatea dinspre pîriu a așezărilor.

După cum s-a menționat și în raportul din anii trecuți, în punctul Rișloave locuirile antice încep la sfîrșitul epocii neolitice și continuă — fără a avea de-a face cu o locuire neîntreruptă — pînă inclusiv în secolul al XII-lea. În cele ce urmează, pentru a putea preciza conținutul și caracteristicile descoperirilor, acestea se vor prezenta cronologic, în ordinea firească a succesiunii epocilor, și nu topografic, în funcție de gruparea sau răspîndirea lor în secțiunile amintite.

Cele mai vechi descoperiri din campania 1980 aparțin *perioadei de trecere de la neolitic la epoca bronzului*. Consistent reprezentată în privința cantității materialelor arheologice recoltate prin săpături, culturii Coțofeni îi revin însă puține complexe închise conservate, în măsură a se preta la determinări precise. Așezările ulterioare le-au deranjat adesea aproape integral, încît numai locuințele de tip bordei, mai adînci, au putut fi urmărite în detalii.

Bordeiul descoperit în acest an B 37 (fig. 1, m 10—12) avea formă patrulateră și comporta două faze de construcție, ambele aparținînd celei de a doua fază a culturii Coțofeni. Inventarul lui consta exclusiv din ceramică (în mari cantități) și oase de bovine.

Materialele aparținînd *epocii bronzului (cultura Wietenberg)* au fost descoperite numai în poziție secundară, deranjate fiind de locuirile ulterioare. Dealtminteri, amintitele materiale se reduc la ceramică, cu formele și ornamentele caracteristice culturii Wietenberg.

Mai numeroase decît în campaniile din anii precedenți sînt, în schimb, materialele aparținînd *culturii Noua*. Cea mai mare parte dintre ele o constituie ceramica (inclusiv ceștile cu toartă supraînălțată, ornamentată cu buton), căreia i se adaugă cîteva vetre (portative?), distruse fie de locuirile ulterioare, fie (rar) de arăturile moderne.

Epoca dacică a fost, ca de obicei, bine reprezentată, atît de complexe închise (locuințe, gropi), cit și de materialele recoltate din ele.

Locuința descoperită în secțiunea XII (B 39 în fig. 2, m 33—37) era de tip semibordei, de formă patrulateră și conținea obișnuita ceramică lucrată cu mîna și la roată, precum și o mărgea de rocă cu „ochi” de sticlă. Cele cîteva pietre din aria ei (m 34) este posibil să provină de la o vatră deranjată. Urme de crustă nu s-au găsit însă. Aceeași locuință a fost străpunsă parțial de nu mai puțin de cinci gropi (G 145, 146, 149, 150, 156), toate cu inventar extrem de sărac (cîteva fragmente ceramice, oase și cărbune).

Aici, ca și în alte așezări dacice contemporane, extrem de numeroase, se dovedesc a fi gropile, majoritatea dintre ele în formă de pîlnie așezată cu gura în jos, cu pereții mai mult sau mai puțin înclinați (fig. 1—3). Inițial gropi de provizii, amenajate după sistemul de-acum cunoscut, ele au sfîrșit prin a deveni gropi menajere, ceea ce explică atît varietatea și bogăția excepțională a materialului arheologic existent în unele dintre ele, cit și prezența sa insignifiantă în altele.

Între gropile amintite au atras atenția altele care aveau aspectul unora astupate scurt timp după săpătura lor în antichitate, anume nu umplutura firească de pămînt negru, ci amestecul constant al acestuia cu pămîntul steril (fig. 1, G. 107, 108, 116, 118). Unele dintre ele nu conțineau decît cîteva fragmente ceramice și resturi de cărbune. Altele, în schimb, aveau în ele schelete de animale (în una un minz, în alta doi cîini și craniul celui de al treilea), iar două, schelete umane: prima (fig. 1 G. 108) un schelet în poziție chircită, cu garnitura de fier placat cu argint a unei centuri și fragmente ceramice, cea de a doua cu două schelete, cărbune și vase sparte ritual. Inventarul tuturor acestor gropi este de epocă dacică, la cele cu schelete umane databil în a doua jumătate a secolului I î.e.n. — prima jumătate a veacului următor. Semnificația unor astfel de înmormîntări (nici unul dintre scheletele umane nu avea toate oasele) abia urmează să fie precizată.

Materialele arheologice aparținînd *epocii romane* au apărut sporadic în stratul de cultură, nefiind legate de nici un complex închis. Dealtminteri zona de intensă locuire databilă în se-

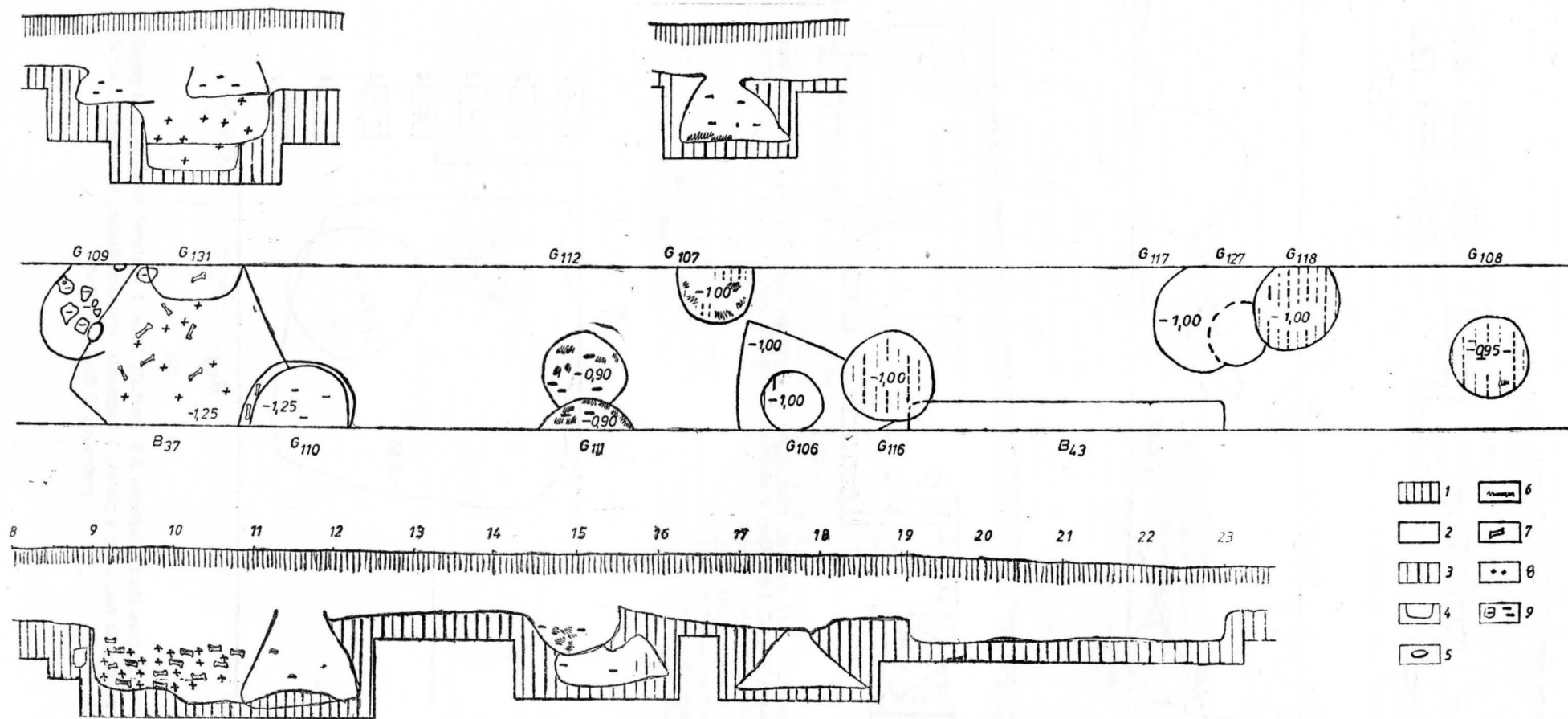

Fig. 1. Șura Mică. Secțiunea XI (parțial). Plan și profile: 1 pământ întors de plug; 2 strat de cultură; 3 steril; 4 conturul locuințelor și al gropilor; 5 piatră; 6 cărbune; 7 os; 8 fragmente ceramice Coțofeni; 9 fragmente ceramice dacice.

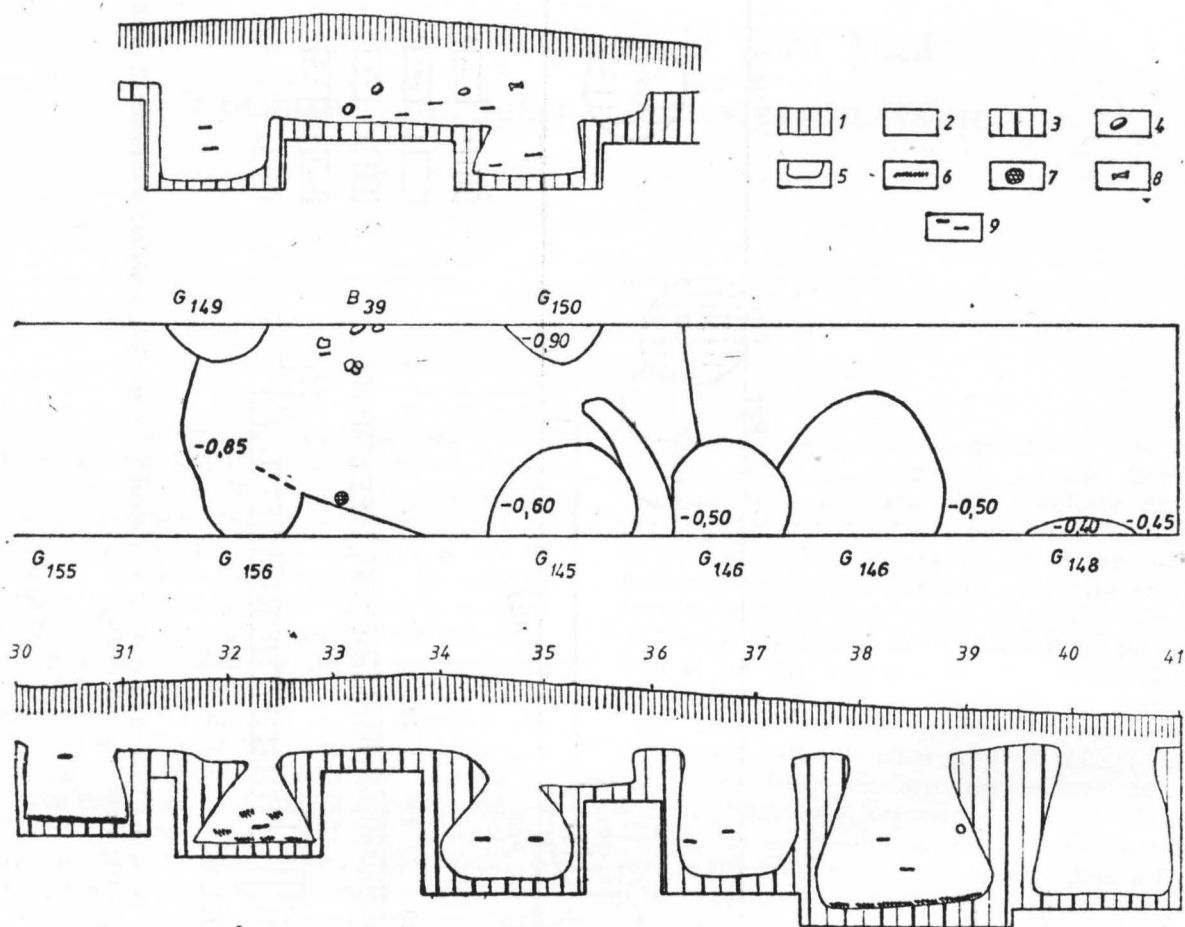

Fig. 2. Șura Mică. Secțiunea XII (parțial). Plan și profile: 1 pământ întors de plug; 2 strat de cultură; 3 steril; 4 piatră; 5 conturul locuințelor și al gropilor; 6 cărbune; 7 urmă de par; 8 os; 9 fragmente ceramice dacice.

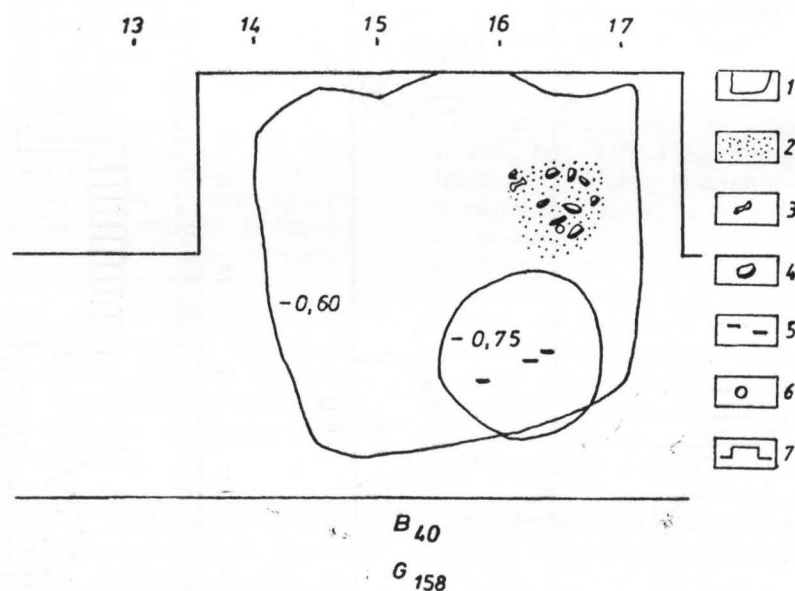

Fig. 3. Șura Mică. Secțiunea XV (parțial). Plan: 1 conturul locuinței și al gropilor; 2 vatră de foc; 3 os; 4 piatră; 5 fragmente ceramice dacice; 6 fragment ceramic prefeudal; 7 limita săpăturii.

colele II—III e.n., se află situată dincolo de pîrîul de sud, unde în acest an nu s-au efectuat cercetări.

Cele mai bine reprezentate prin descoperirile din anul 1980 au fost epocile prefeudală și feudală timpurie, cărora le aparțin opt locuințe. Toate rectangulare sau patrulatere cu colțurile rotunjite (una, B 40, cu un perete surpat, fig. 3), ele au în interior — de obicei pe una dintre laturile scurte — un cuptor de piatră sau lut, mai rar cite o vatră cu gardină (fig. 3). Inventarul constă mai ales din ceramică lucrată la roata de picior sau de mînă.

După cum s-a precizat în rapoartele anterioare, locuințele din epoca prefeudală se datau cu precădere în secolul al VIII-lea (eventual și în următorul). Ceea ce au adus nou cercetările din această campanie constă în descoperirea altor locuințe, toate de tip semibordei (spre deosebire de marea majoritate a celor anterioare), databile în secolele XI și XII. Fragmente ceramice caracteristice secolului XIII nu au mai apărut nici în poziție secundară. În funcție de indiciile furnizate de cercetările de pînă acum se pare mai întîi că locuințele aparținînd epocilor prefeudală și feudală timpurie se masează cu precădere nu de parte de malurile Rîșloavelor, și în al doilea rînd, că locuirea încetează probabil la începutul secolului al XIII-lea.

Înainte de a încheia succintul raport asupra rezultatelor săpăturilor arheologice de la Șura Mică este de menționat semibordeiul 43 (fig. 1, B 43 în m 20—23), cercetat doar parțial în secțiunea XI. Lipsa, în porțiunea cercetată, a altor vestigii decît pigmentația de cărbune face imposibilă precizarea epocii căreia îi aparține. El urmează a fi cercetat integral în viitor.

Dat fiind interesul pe care-l prezintă cercetările de la Șura Mică, în special pentru epocile dacică, romană și de formare a poporului român,

ele vor continua în anii următori, obiectivele principale fiind cercetarea cu precădere a zonelor unde locuirile din epocile romană și postromană s-au dovedit mai intense. Va trebui, totodată, extinsă cercetarea în zona unde au apărut înmormintările databile la sfîrșitul epocii Latene. Toate împreună vor fi în măsură să contribuie la aprofundarea și lărgirea cunoștințelor privitoare la fenomene importante ale istoriei vechi.

RÉCHERCHES ARCHÉOLOGIQUES À ȘURA MICĂ

RÉSUMÉ

Dans les sections et superficies recherchées au lieu-dit Rîșloave on a découvert des matériaux appartenant aux cultures Coșofeni (céramique, os de bovins dans une habitation et dans la couche d'habitation), Wietenberg (céramique en position secondaire), Noua (céramique et âtres) et aux époques dace (habitations demi-fonds, fosses, à céramique, pièces en métal, parures et fosses à squelettes d'animaux et humains, l'une des dernières datable à la seconde moitié du Ier siècle de n.è.), romaine (céramique dans la couche de culture), préféodale et du Haut Moyen Age (habitation à fours en pierre et terre glaise qu'on peut dater aux VIIIe—XIIe siècles).

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. Șura Mică. *Excavation XI* (partiele). Plan et profils: 1 terre arable; 2 couche de culture; 3 sol vierge; 4 contour des habitations et des fosses; 5 pierre; 6 charbon; 7 os; 8 fragments céramiques Coșofeni; 9 fragments céramiques daciques.

Fig. 2. Șura Mică. *Excavation XII* (partiele). Plan et profils: 1 terre arable; 2 couche de culture; 3 sol vierge; 4 pierre; 5 contour des habitations et des fosses; 6 charbon; 7 pilier; 8 os; 9 fragments céramiques daciques.

Fig. 3. Șura Mică. *Excavation XV* (partiele). Plan: 1 contour de l'habitation et du fosse; 2 âtre; 3 os; 4 pierre; 5 fragments céramiques daciques; 6 fragment céramique préféodal; 7 limite de l'excavation.